

เรื่อง จมูกปลาหลด

รายละเอียด

จมูกปลาหลด ชื่อสามัญ Rosy Milkweed

จมูกปลาหลด ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sarcostemma secamone* (L.) Bennett (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Periploca secamone* L.) ส่วนอีกข้อมูลจะใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Oxystelma esculentum* (L. f.) Sm. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Oxystelma esculentum* (L. f.) R. Br. ex Schult.^[1], *Periploca esculenta* L. f., *Sarcostemma esculentum* (L. f.) R.W. Holm) จัดอยู่ในวงศ์ตีนเป็ด (APOCYNACEAE) และอยู่ในวงศ์ย่อยนมตำเลีย (ASCLEPIADOIDEAE หรือ ASCLEPIADACEAE)

สมุนไพรจมูกปลาหลด มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ผักไหม (เชียงใหม่), เครือไส้ปลาไหล (มหาสารคาม), จมูกปลาไหลแดง (เพชรบูรณ์), ตะมูกปลาไหล (นครราชสีมา), ผักจมูกปลาหลด (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), สลึง สลึง (ภาคกลาง), กระพังโหม (ราชบัณฑิต) เป็นต้น

ลักษณะของจมูกปลาหลด

ต้นจุมูกปลาหลด จัดเป็นพรรณไม้เถาเลื้อยพาดพันต้นไม้อื่น สามารถเลื้อยไปได้ไกลเกินกว่า 5 เมตร เถามีขนาดเล็กกลมเป็นสีเขียวและมียางสีขาวอยู่ในเถา ยอดอ่อนมีขนเล็กน้อยและจะค่อนข้างเกลี้ยงเมื่อแก่ลำต้นและใบเมื่อนำมาช้ต้มน้ำจะมีกลิ่นเหม็น พรรณไม้ชนิดนี้ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและวิธีการปักชำ ชอบอยู่ในร่มรำไร ชอบความชื้น มีเขตการกระจายพันธุ์ในอินเดียถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนในประเทศไทยพบอยู่ทั่วไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางของประเทศไทย โดยมักขึ้นบริเวณน้ำตื้นริมบึงทั่วไป

ใบจุมูกปลาหลด ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ ลักษณะของใบเป็นรูปยาวแคบหรือเป็นรูปดาบเรียวแคบ ปลายใบแหลม โคนใบมน ส่วนขอบใบเรียบไม่มีจัก ใบมีขนาดกว้างประมาณ 0.5-2 เซนติเมตร และยาวประมาณ 5-10 เซนติเมตร เนื้อใบบางเรียบ แผ่นใบเป็นสีเขียว เส้นใบโค้งจรดกันใกล้ ๆ ขอบใบ ก้านใบสั้นและเล็ก ยาวได้ประมาณ 0.5-1.3 เซนติเมตร

ดอกจุมูกปลาหลด ออกดอกเดี่ยวหรือบางทีออกดอกเป็นช่อสั้น ๆ ตามซอกใบ ช่อละประมาณ 2-3 ดอก บางครั้งช่อใหญ่อาจมีดอกถึง 6-9 ดอก ดอกหนึ่งมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กว้างประมาณ 1 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 2-3 มิลลิเมตร ปลายกลีบแหลม ส่วนกลีบดอกโคนติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ดอกคล้ายรูปดาว กลีบดอกมีขนาดกว้างประมาณ 4-6 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 3-5 มิลลิเมตร ริมขอบกลีบดอกมีขน ด้านนอกเป็นสีขาวหรือสีขาวอมชมพู ส่วนด้านในเป็นสีชมพูมีลายเส้นสีม่วงเข้มและจุดประสีน้ำตาลอยู่ตอนโคนกลีบที่ติดกัน ตรงกลางดอกมีเกสรเพศผู้ที่มีอับเรณูติดกันเป็นคู่จำนวน 5 คู่ ฝังอยู่ ปลายเส้าเกสรเป็นรูปห้าเหลี่ยมหุ้มเกสรเพศเมีย รังไข่มี 2 ส่วน ปลายติดกัน เมื่อดอกบานจะมีลักษณะคล้ายรูปจานและมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 1-2 เซนติเมตร เวลาดอกตกและดอกบานพร้อมกันจะดูสวยงามมาก

ผลจุมูกปลาหลด ผลมีลักษณะเป็นฝัก ปลายฝักแหลมโค้งเรียว โคนฝักกว้าง เปลือกนิ่ม ภายในพองลม ผลโตมีขนาดกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร และยาวประมาณ 4-7.5 เซนติเมตร เมื่อผลแก่จะแตกออกด้านเดียว และจะเห็นเมล็ดติดอยู่กับไส้กลางผลเป็นจำนวนมาก เมล็ดมีลักษณะเป็นรูปไข่สีน้ำตาล ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร ที่ปลายของเมล็ดมีขนสีขาวติดอยู่เป็นกระจุก กระจุกขนยาวประมาณ 1.5-2 เซนติเมตร ช่วยทำให้สามารถลอยไปตามลมเพื่อกระจายพันธุ์ไปได้ไกลๆ

สรรพคุณของจุมูกปลาหลด

1. ทุกส่วนของต้นจุมูกปลาหลดเป็นพืชสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคมะเร็ง (ทั้งต้น)
2. ทั้งเถามีรสขมเย็น เต็ดเอามาต้มน้ำ ใช้แก้ปวดแก้เจ็บ (เถา)
3. ทั้งต้นใช้เป็นยารักษาอาการอักเสบบริเวณปากและคอ (ทั้งต้น)
4. รากมีรสขมเย็น ใช้ต้มน้ำดื่มเป็นยารักษาโรคไตซ่าน ตัวเหลือง ตาเหลือง (ราก)
5. ใบและเถามีรสขม กลิ่นเหม็นเขียว ใช้คั้นเอาน้ำดื่มช่วยลดความร้อนในร่างกาย เป็นยาแก้ไข้ (ใบและเถา)

6. ใช้เป็นยาแก้ไข้รากสาด (ทั้งต้น)
7. ใช้เป็นยาระบายอ่อน ๆ ในเด็ก (ใบและเถา)
8. ใช้เป็นยาแก้บิด (ทั้งต้น)
9. ใช้แก้ประจำเดือนผิดปกติ (ทั้งต้น)
10. ใช้เป็นยารักษาบาดแผล รักษาแผลสด (ใบและเถา, ทั้งต้น)
11. นำยางจากต้นเป็นยางที่มีสารบางอย่าง มีรสขมเย็น สามารถนำมาใช้ชำระล้างแผลที่เป็นหนองได้ (นำยางจากต้น)
12. ทั้งต้นใช้ปรุงเป็นยาขับน้ำนม (ทั้งต้น)
13. ต้นใช้ปรุงเข้ายาเขียวน้ำมูตร ยาเขียวมหาดงคา ยามหาคะเพราและยาขนานต่าง ๆ อีกมาก (ต้น)

ประโยชน์ของจุมูกปลาหลด

1. ยอดอ่อน ใบอ่อน และดอก ใช้รับประทานเป็นผักสดจิ้มกับน้ำพริกชนิดต่าง ๆ หรือลวก ก้อน น้ำตก ชาวอีสานจะใช้รับประทานร่วมกับลาบ ส่วนชาวใต้จะใช้ใบนำมาหั่นผสมกับข้าวยำ ส่วนผลก็ใช้รับประทานได้เช่นกัน
2. น้ำคั้นจากเถาและใบใช้ผสมในขนมขี้หนู ทำให้ขนมขี้หนูมีสีเขียว
3. ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป โดยนำมาปลูกลงในกระถางที่มีโครงเหล็กยัดฟันได้ ดอกและใบมีเสน่ห์สวยงาม จึงช่วยเพิ่มสีสันให้กับอาคารบ้านเรือนและห้องรับแขกได้ อีกทั้งยังปลูกง่าย โตเร็ว และทนทานอีกด้วย

คำสำคัญ : จุมูกปลาหลด

ที่มา : <https://medthai.com/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-05-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1590&code_db=610010&code_type=01